

VODNIKOVA
DOMAČIJA
ŠIŠKA

Valentin Vodnik
3. februar 1758 – 8. januar 1819

Vodnikova domačija Šiška napoveduje VODNIKOVO LETO 2019

Ob 200. obletnici Vodnikove smrti na Vodnikovi domačiji skupaj s številnimi partnerji pripravljamo programe in vsebine za različne javnosti.

Vodnikova zapuščina je izjemna. Bil je bil jezikoslovec, časnikar, pesnik. Sestavil je prvo slovnico v slovenščini in poskrbel, da so Francozi v Ilirskih provincah slovenščino uvedli v šole kot učni jezik, sestavil je eno prvih slovenskih pesniških zbirk, pisal in urejal je prvi slovenski časopis, napisal prvo kuharico in babiški priročnik v slovenščini. Bil je prvi in pomemben na mnogih področjih.

— Torek, 8. januar

200 LET OD SMRTI VALENTINA VODNIKA

- 17.00 V sodelovanju z NUK stalno razstavo za en dan oplemenitimo z originalnimi dokumenti (med njimi s Pratiko in rokopisom Pesmi za pokušino), predstavil jih bo mag. Marijan Rupert, vodja rokopisne zbirke NUK
- 18.00 Vodstvo po stalni razstavi z avtorjem, mag. Janezom Polajnarjem
- 19.00 Hišna predstava o Valentinu Vodniku avtorja Andreja Rozmana Roze

— Torek, 8. januar ob 19.00

— Četrtek, 31. januar ob 19.00

— Nedelja, 3. februar ob 16.00

Hišna predstava Vodnikove domačije

LJUBLJANSKI VODNIK NAŠEL VODNIKA

Grozljiva komedija s pesmijo in plesom avtorja Andreja Rozmana Roze

Vodnik je bil prvi pesnik, ki smo mu Slovenci postavili spomenik. Bil pa je tudi naš zadnji pesnik v knjižnem jeziku, v katerem je bila Ljubljana še Lublana in ljubezen lubezen. Prešeren je o njem napisal puščico, v kateri ga imenuje preoblečen menišič, kot je o njem podcenjevalno govoril Kopitar. In da je rad pel in še rajši pil, kar je bilo verjetno res takrat, ko ga je Prešeren srečeval v Ljubljani v zadnjih letih njegovega življenja, ko je po koncu Ilirskih provinc padel pri avstrijski oblasti v nemilost in bil prisilno upokojen.

A tisto, kar je najbolj ločilo Vodnika od romantičnega pogleda na svet, ki je po njegovi smrti zavladal v naših krajih, je bilo to, da ni pisal zaradi svojih duševnih bolečin, ampak je skušal s pesmimi razveseljevati in razsvetljevati ljudi. Zato je že kmalu po začetku svoje posmrtni slave obveljal za nekoga, ki čustveno ni povsem odrasel, tako da so se nekateri romantično čuteči literarni zgodovinarji resno spraševali, ali je bil sploh pesnik ali zgolj rimač.

A vsaka romantika se enkrat konča.

Ko posledice njene individualistične zaslepljenosti začnejo povzročati socialne in ekološke katastrofe, je zadnji čas za streznitev. Zato se je skoraj dvesto let po svoji smrti na prizorišču ekološke nesreče na robu Ljubljane pojavil tudi Valentin Vodnik, da nam pove, da pisanje časopisa v jeziku, v katerem ni bilo pred tem še nobenih napisanih novic, ni bila nobena otročarija, ampak izjemen podvig.

IGRATA

Alenka Tetičkovič kot samozaposlena novinarka Sanja Ažurov

Andrej Rozman Roza kot Valentin Vodnik iz posmrtnega sveta

**Hišna predstava je na sporedu domačije enkrat mesečno,
na voljo je tudi za zaključene skupine in gostovanja.**

**VODNIKOVA
DOMAČIJA
ŠIŠKA**

— Četrtek, 31. januar

ZNANSTVENI SIMPOZIJ OŽIVLJENI VODNIK

Ob 200. obletnici smrti Valentina Vodnika prireja Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v sodelovanju s Slovensko akademijo znanosti in umetnosti in Oddelkom za slovenistiko Filozofske fakultete v Ljubljani enodnevni interdisciplinarni znanstveni simpozij z naslovom Oživljeni Vodnik, ki bo 31. 1. 2019 potekal v Ljubljani, v Prešernovi dvorani na Novem trgu 4 ter na Vodnikovi domačiji. Ob tej priložnosti želimo Vodnikovo življenjsko pot, njegov raznovrsten opus ter bogato knjižno in rokopisno zapuščino osvetliti z novimi spoznanji, ki segajo na področja jezikoslovja in klasične filologije, literarne zgodovine in folkloristike, splošne in kulturne zgodovine, arheologije, teologije, novinarstva, prevajalstva, arhivistike in tudi naravoslovnih ved. Prispevki bodo recenzirani in objavljeni v znanstveni monografiji v zbirki *Linguistica et philologica*, ki izhaja pri Založbi ZRC.

Prešernova dvorana, Novi trg 4, pritličje

8.30–9.00 Registracija
9.00–9.30 Pozdravni nagovori

Predavanja

Vodi Marijan Dovič

9.30–10.00 **Martina Orožen:** Vodnikov KERSHANSKI NAVUK SA ILIRSKE DESHELE. Jezikovna norma in način ubesedovanja

10.00–10.15 **Marko Snoj:** O priimku Vodnik

10.15–10.30 **Boris Golec:** Rod in družinske razmere Valentina Vodnika

10.30–10.45 **Luka Vidmar:** Vodnik kot pridigar

10.45–11.10 Razprava

11.10–11.30 **Odmor**

Vodi Luka Vidmar

11.30–11.45 **Igor Grdina:** Valentin Vodnik med monološko in dialoško strukturo v slovenski literaturi

11.45–12.00 **Marijan Dovič:** »Pervi slovenski pesnik« in slovenski pesniški kult

12.00–12.15 **Matej Hriberšek:** Antika v Vodnikovem življenju in delu

12.15–12.30 **Borut S. Pogačnik:** »...dovolj je pisave, ki o meni govori!« Poskus psihološkega portreta Valentina Vodnika na temelju njegove pisave

12.30–12.50 **Razprava**

Vodnikova domačija, Vodnikova cesta 65

Vodi Marko Jesenšek

15.00–15.15 **Monika Kalin Golob:** Valentin Vodnik: predhodnik, in ne začetnik novinarskega stila

15.15–15.30 **Blanka Bošnjak:** Valentin Vodnik kot publicist in urednik

15.30–15.45 **Peter Mikša:** »Na Vršac mi stopi in sedi«. Valentin Vodnik pod Triglavom

15.45–16.00 **Razprava**

16.00–16.15 **Odmor**

Vodi Monika Kalin Golob

16.15–16.30 **Irena Orel:** Vodnik kot pisec jezikovnih učbenikov v slovenščini

16.30–16.45 **Marko Jesenšek:** Valentin Vodnik in Janez Nepomuk Primic

16.45–17.00 **Andreja Legan Ravnikar:** Valentin Vodnik kot leksikograf

17.00–17.15 **Razprava**

17.15–17.30 **Zaključna beseda**

17.30–18.30 Vodstvo po Vodnikovi domačiji

18.30–19.30 Gledališka predstava: Ljubljanski vodnik našel Vodnika

**VODNIKOVA
DOMAČIJA
ŠIŠKA**

— Nedelja, 3. februar

VODNIKOVANJE

Na dan, ko bi Valentin Vodnik praznoval 261. rojstni dan, prirejamo praznovanje

PREDDOGODEK

— Sobota, 2. februar 2019, Narodna in univerzitetna knjižnica

Vodenje po Vodnikovi zapuščini in izvirnih dokumentih ter predstavitev zbiranja in hranjenja dokumentov z mag. Marijanom Rupertom, vodjo zbirke rokopisov, redkih in starih tiskov v NUK.

— Nedelja, 3. februar 2019, Vodnikova domačija

- 11.00 Nedelce, nedeljski otroški program: Vodnik je sestavljal in pisal tudi uganke. **Ugibanke** so tekmovanje v reševanju ugank. Sledila bo delavnica sestavljanja ugank.
- 15.00 **Vodstvo po stalni razstavi** z dr. Andrejo Legan: Raznolikost Vodnikove ustvarjalnosti
- 16.00 **Hišna predstava Andreja Rozmana Roze**: Ljubljanski vodnik našel Vodnika
- 17.00 Kakšno bi bilo praznovanje brez torte: torta!

STALNA RAZSTAVA

SLOVENŠČINA OŽIVLJENA IN DRUGE ZMAGE ZADOVOLJNEGA KRANJCA VALENTINA VODNIKA

K spoznavanju in raziskovanju Vodnikovega življenja in dela vabi soba s čudežnimi omarami, ki v svojih predalih skivajo in odkrivajo najzanimivejše zgodbe in podvige, ki pomagajo približati in razumeti njegovo življenje in delo ter začetke oblikovanja sodobnega sveta, v katerem živimo. Francoska revolucija je napovedala, da so staremu redu po vsej Evropi šteta leta, razsvetljenko zanimanje za ljudstvo in jezik je napovedovalo nastop naroda kot odločilne politične sile v novem stoletju.

Pri nas je kot znamenje novih časov mogoče razumeti zlasti delovanje Valentina Vodnika in Zoisovega kroga. Vodnik je s svojo zagnanostjo želel preprosto ljudstvo izobraziti, slovenščino pa izčistiti in narediti uporabno v leposlovju in znanosti.

Širši okvir njegovega delovanja predstavlja razsvetljenje, ožje pa Zoisov krog domačih intelektualcev in predvsem Žiga Zois, ki je Vodnika spodbujal, usmerjal in podpiral. V očeh kasnejših slovenskih izobražencev je Vodnik kmalu postal oče slovenskega pesništva in veliki vodnik. Zato so mu leta 1889 pred licejem, kjer je poučeval, postavili spomenik, ki predstavlja prvi spomenik v javnem prostoru pri nas.

Prenovljeno spominsko sobo smo odprli 20. decembra 2016. Vsebinska dopolnitev razstave je predvidena konec leta 2019.

Odperto

Torek—petek: 10.00—18.00

sobota in nedelja: 10.00—14.00

ter pred napovedanimi prireditvami na domačiji

Petek, 19. april in petek, 10. maj

KOLESARSKA VODSTVA PO VODNIKOVI LJUBLJANI

V primeru dežja odpade!

— 17.00, zbor s kolesi na Bregu, pred Zoisovo palačo

Dr. Luka Vidmar, eden največjih strokovnjakov za Vodnika pri nas, nas bo popeljal na izlet po Vodnikovi Ljubljani. Na kolesarski poti skozi Ljubljano bomo obudili spomin na stavbe, v katerih je teklo Vodnikovo življenje. Začeli bomo pred palačo njegovega mecena Žige Zoisa, kamor je zahajal vse do smrti. Na Starem trgu se bomo spomnili nekdanje jezuitske gimnazije, v katero je

VODNIKOVA DOMAČIJA ŠIŠKA

Vodnik hodil kot dijak, in nekdanjega šentjakobskega župnišča, kjer je deloval kot kaplan. Na Mestnem trgu bomo pokazali hišo, v kateri je bila Kornova knjigarna, v kateri se je Vodnik sprl s Kopitarjem, na tržnici pa se spomnili poslopja nekdanjega frančiškanskega samostana oziroma liceja, kjer je deloval kot redovnik in profesor, in Eggerjeve tiskarne, ki je tiskala Vodnikova dela. Na Miklošičevi cesti se bomo spomnili hiše, v kateri je Vodnik umrl, na Ajdovščini pa samostana njegovega prvega mentorja - Marka Pohlina. Po obisku Navja z Vodnikovim nagrobnikom bomo kolesarjenje sklenili na njegovi domačiji v Šiški. Na Vodnikovi domačiji sledi ogled stalne razstave in hišne predstave.

NAŠE STOLETJE, serija pogovorov o 19. stoletju

pripravlja in vodi dr. Marko Zajc, znanstveni sodelavec na Inštitutu za novejšo zgodovino v Ljubljani in docent na Fakulteti za humanistične študije v Kopru.

Osnovna ideja za serijo dogodkov temelji na domnevi, da je seznanjenost z 19. stoletjem skromno. Večina institucij, kulturnih oblik in paradigem, ki jih živimo danes, izvira iz 19. stoletja. Že res, nekatere so obstajale že prej, vendar jim je 19. stoletje vdihnilo značilne oblike, pod katerimi jih poznamo. Sodobne strukture družbenega življenja si ne moremo zamišljati brez izumov 19. stoletja. Ta doba je izumila tudi medijski svet, preko katerega jo poznamo. Okrogla obletnica Vodnikovega rojstva je dobra priložnost za refleksijo stoletja preobračanja sveta. Valentin Vodnik je kot eden izmed glavnih tvorcev slovenske nacionalne misli soustvaril 19. stoletje v našem prostoru. In obratno: Vodnika je naredilo za vodnika ravno 19. stoletje. Na vsakem dogodku gostimo dva strokovnjaka za določeno področje iz zgodovine 19. stoletja. Pogovore moderira dr. Marjko Zajc. Za uvod na zabaven in zanimiv način interpretiramo nekaj izbranih, arhaičnih tekstov iz 19. stoletja. Interpretacije predstavljajo nostalgično aluzijo na oddajo Kocine zgodovine, ki jo je avtor soustvarjal na Radiu Študent skupaj z mag. Janezom Polajnarjem.

PRVI POGOVOR V SERIJI:

— Četrtek, 24. januar 2019

NAŠE STOLETJE: STOLETJE NARODA

Gosta: dr. Rok Stergar (FF) in dr. Jernej Kosi (FF)

Zakaj se je tako težko soočiti z zgodovino ustvarjanja lastne narodne kulture? Ker smo vzgojeni v prepričanje, da mora imeti narod mitično prapočelo v krvi, zemlji in jeziku? V času Valentina Vodnika Slovenije ni bilo niti na zemljevidu niti v časopisih, slabih sto let kasneje je slovensko ime skupaj s hrvaškim in srbskim opredeljevalo novo državo. Kaj se je zgodilo? Od kod so prišli ti Slovenci?

Ko je Valentin Vodnik leta 1816 popravljal svojo znano pesem, posvečeno rojakom, ki jo je napisal ob koncu 18. stoletja, je verz »Krajnz! tvoja dežela je sdrava« predrugučil v »Slovenz tvoja zemla je zdrava.« Kranjsko deželno zavest je nadomestilo zamišljanje slovenske skupnosti v današnjem pomenu te besede. A pot ustvarjanja slovenstva je bila še dolga, čeprav niti nujna niti premočrna.

Pogovor z zgodovinarjema bo pokazal, da je bilo ustvarjanje slovenstva v 19. stoletju veliko bolj razburljivo, kot nas prepričuje uveljavljena nacionalna mitologija. Tudi zato, ker pogosto ni bilo jasno, v katero smer bo krenil zgodovinski razvoj. In zato, ker je bil proces ustvarjanja naroda tudi destruktiven, včasih tudi smrtno nevaren - kot v vsakem dobrem trilerju, kjer ni dobrih in slabih, so samo ljudje, ujeti v vrtinec svojega časa.

NAPOVED NASLEDNJIH DOGODKOV IZ SERIJE:

— 21. februar 2019

NAŠE STOLETJE: STOLETJE ŽENSK

— 21. marec 2019

NAŠE STOLETJE: STOLETJE TELESA

**VODNIKOVA
DOMAČIJA
ŠIŠKA**

— 18. april 2019

NAŠE STOLETJE: STOLETJE RAZVOJA

— 23. maj 2019

NAŠE STOLETJE: STOLETJE MIGRACIJ

— September, oktober, november 2019

ZOISOV LITERARNI SALON IN MECENSTVO

Serijski pogovor na Vodnikovi domačiji,
spremljevalni dogodki ob razstavi Knjižnica barona Žige Zoisa

PROGRAMI ZA OTROKE

Otroci bodo Vodnika spoznavali tudi v okviru rednega otroškega programa **NEDELCE**.
Programi, povezane z Vodnikom nudimo tudi za šolske skupine, ki jih v Vodnikovem letu
še posebno lepo vabimo.

**PROGRAMI OSTALIH INSTITUCIJ V VODNIKOVEM
(IN ZOISOVEM) LETU**

— Sreda, 9. januar ob 17.00: VODNIKOVA ŠOLA I 10+

UČNA URA IZ ČASA ILIRSKIH PROVINC LETA 1811

Šolski muzej

Z ustanovitvijo Ilirskih provinc leta 1809 so Francozi želeli čimprej razširiti znanje francoskega jezika, medtem ko so za učni jezik osnovnih in nižjih srednjih šol postavili deželni slovenski jezik. Valentin Vodnik je za pouk v slovenskem jeziku napisal prve slovenske učbenike, iz katerih je sestavljena tudi učna ura Vodnikova šola.

Cepic mlati pšenico, kamen mele koruzo, lubezen je djanje mojiga serca ... in podobne izreke boste slišali med učno uro Vodnikove šole iz leta 1811, kjer se bomo seznanili z osnovnim besediščem starejše slovenščine, črkopisom tistega časa – bohoričico ter gramatiko v tistem času.

Ura ponuja edinstveno priložnost seznanjanja z bohoričico, ki je bila kot slovenska pisava v rabi od srede 16. do srede 19. stoletja.

— 10. oktober

ODPRTJE RAZSTAVE KNJIŽNICA BARONA ŽIGE ZOISA

Narodna in univerzitetna knjižnica

Avtorja dr. Luka Vidmar (ZRC SAZU) in Sonja Svolfšak (NUK).

— November 2019

ZNANSTVENI SIMPOZIJ O ŽIGI ZOISU

ZRC SAZU

Pripravlja dr. Luka Vidmar.

**VODNIKOVA
DOMAČIJA
ŠIŠKA**

— Jesen 2019

RAZSTAVA OD BAROKA DO RAZSVETLJENSTVA

Muzej in galerije mesta Ljubljana, Mestni muzej

JEDI IZ VODNIKOVIH KUHARSKIH BUKEV

Gostilna Šalca pri Vodniku

V Vodnikovem letu gostilna **Šalca pri Vodniku** ponudi meni posodobljenih receptov iz Vodnikove kuharske knjige.

Vodnikova domačija Šiška

Hiša branja, pisanja
in pripovedovanja
Vodnikova cesta 65,
1000 Ljubljana

Odprto

Torek—petek: 10.00—18.00

sobota in nedelja: 10.00—14.00

Informacije

Tina Popovič

M 040 546 817

E tina.popovic@divjamisel.org

FB Vodnikova domacija Siska

Z Vodnikovo domačijo

upravlja zavod

DIVJA MISEL.

Partnerji programa Vodnikovo leto 2019:

Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Narodna in univerzitetna knjižnica

Inštitut za novejšo zgodovino

Šolski muzej

Delovanje Vodnikove
domačije Šiška omogoča

**MOL — Oddelek
za kulturo.**

divja misel

**LJUBLJANA:
MESTO/CITY
OF/LITERA-
TURE ...**

Mestna občina
Ljubljana